

Avdelning
Juridiska avdelningen
Handläggare
Lina Kelly Smed
08-563 085 36
lina.smed@uka.se

Datum
2017-12-12

Reg.nr
31-00272-16

Umeå universitet
Rektor
901 87 Umeå

Anmälan mot Umeå universitet angående brister i verksamheten vid Arkitekt högskolan

Beslutet i korthet: SULF har anmält Umeå universitet till UKÄ och begärt att ämbetet ska granska verksamheten vid Arkitekt högskolan. Förbundet anser att Arkitekt högskolan i flera avseenden tycks avvika från de regelverk som styr myndigheter i allmänhet och högskolan i synnerhet, och från de förväntningar som fanns när examenstillståndet för arkitektexamen beviljades.

I tillsynsärendet behandlas bl.a. frågan om köp av undervisningstjänst från juridisk person och anställning av timarvoderad personal. UKÄ konstaterar att utgångspunkten i högskoleförfattningarna är att undervisningen ska bedrivas av personal som är anställd som lärare vid lärosätet, men det finns inte något förbud mot att universitet och högskolor anlitar juridiska personer för undervisningsändamål. UKÄ anser dock att köp av undervisningstjänster från juridisk person bör ske återhållsamt, eftersom det annars finns en risk att de regler som finns för lärare i högskoleförfattningarna kringgås. UKÄ anser även att ett lärosäte bör vara återhållsamt när det gäller användningen av korta tidsbegränsade anställningar inom undervisningen.

Vad som har framkommit i ärendet beträffande anställningar vid högskolan utgör inte tillräckliga skäl för att UKÄ ska utvärdera arkitektutbildningen vid Umeå universitet i särskild ordning.

Sammanfattningsvis finner UKÄ inte skäl att kritisera Umeå universitet i detta ärende. UKÄ konstaterar dock att universitetet numera anser att information enligt 6 § anställningsförfordningen om ledig anställning skulle ha lämnats i några fall.

Anmälan från SULF

Sveriges universitetslärare och forskare (SULF) har anmält Umeå universitet till Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Till sin anmälan har förbundet bifogat ett antal bilagor. SULF har anfört bl.a. följande.

SULF begär att UKÄ granskar verksamheten vid Arkitekt högskolan vid Umeå universitet. Vid Arkitekt högskolan finns en rektor, vilket för universitetets sedvanliga institutioner motsvarar uppdraget som prefekt. Nuvarande rektor är Ana Betancour som tillträdde den 1 november 2014 på deltid, och från och med den 1 januari 2015

på heltid. Vid Arkitekt högskolan har det sedan starten funnits omfattande konflikter. Efter Ana Betancours tillträde som rektor har motsättningarna ökat. Bland annat har ett drygt tiotal anmälningar om kränkande särbehandling inlämnats från olika anställda vid Arkitekt högskolan. Flera av de anställda har också haft långvariga sjukskrivningar med anledning av situationen på arbetsplatsen.

SULF har i samband med arbetsrättsliga överläggningar och förhandlingar med Arkitekt högskolan funnit att skolan på flera punkter tycks avvika dels från de regelverk som styr myndigheter i allmänhet och högskolan i synnerhet, och dels från de förväntningar som dåvarande Högskoleverket hade när det beviljade examenstillståndet. Förbundet är oroligt för att dessa avsteg allvarligt hotar medlemmarnas möjligheter att utföra ett högkvalitativt arbete på sin arbetsplats.

SULF har vidare anfört följande.

Ansökan om att få utfärda arkitektexamen

I Umeå universitets ansökan om att få utfärda arkitektexamen (Högskoleverkets registreringsnummer 641-2075-07) anförde universitetet följande.

Större delen av utbildningen kommer att bedrivas av nyrekryterade lärare vid Arkitekt högskolan, yrkesverksamma arkitekter och gästlärare från andra arkitektutbildningar.

De av Högskoleverket utsedda granskarna av ansökan hade vissa synpunkter på läroanställningarna och framhöll bland annat följande.

En förutsättning för att lärarna skall kunna bedriva forskning och utbildning på hög nivå är att de har fast anställning med särskild tid avsatt för forskning och utveckling.

Verksamheten vid Arkitekt högskolan bedrivs idag med anställda som inte uppfyller de krav som ställdes inför Högskoleverkets beslut att ge Umeå universitet rätt att utfärda arkitektexamen. Förutom detta deltar också i utbildningen fyra anställda vid ett engelskt företag, Public Works Group.

Universitetet har i ett yttrande med anledning av ett överklagande om brott mot företrädesrätt till återanställning (universitetets yttrande dnr AN 2.2.7-482-16) uppgett att det förekommer "anlitande av juridisk person för undervisning".

Med utgångspunkt i SULF:s oro för att verksamheten vid Arkitekt högskolan synes strida mot de krav som ställts upp i Högskoleverkets beslut, har förbundet begärt att få specifika uppgifter från universitetet om lärarsituationen. SULF erhöi enbart kopior på tre arvodesräkningar, varför förbundet påminde om sin begäran. Svaret från universitetet blev att de uppgifter som förbundet begärt att ta del av inte fanns.

Ett universitet har en skyldighet att följa samtliga bestämmelser som åläggs en statlig myndighet. Så sker inte vid den verksamhet som idag bedrivs vid Arkitekt högskolan.

Utlysning av anställning enligt anställningsförordningen

Enligt 6 § anställningsförordningen (1994:373) ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade kan anmäla det till myndigheten. Så har inte skett vad gäller ett flertal anställningar vid Arkitekt högskolan.

Information om anställning enligt anställningsförordningen

Enligt 7 § anställningsförordningen ska myndighetens beslut om anställning lämnas på myndighetens anslagstavla. Universitetet har inte lämnat något sådant anslag vad avser ett flertal lärare.

Anställningsordningen

Av 2 kap. 2 § punkten 9 högskoleförordningen (1993:100), HF, framgår att en högskolas styrelse ska anta en anställningsordning för högskolan. Umeå universitet har fastställt en sådan den 13 december 2011, reviderad den 11 december 2012. Av den framgår hur rekryteringsprocessen ska gå till (s. 13-16).

Genom att det i högskoleförordningen anges att styrelsen måste anta en anställningsordning, får det uppfattas som att det samtidigt finns en skyldighet för universitetet och dess anställda att följa den. Arkitekt högskolan har dock inte följt den i anställningsordningen angivna rekryteringsprocessen.

SULF har även anfört följande.

Förtjänst och skicklighet

Vid tillsättning av lärare har en myndighet att följa reglerna om förtjänst och skicklighet i såväl regeringsformen som lagen om offentlig anställning (1994:260), LOA. Som framgått ovan har SULF eftersökt handlingar i tillsättningsärenden men fått beskedet att sådana inte finns. Eftersom att det inte finns något underlag inför anställningarna är det omöjligt att bedöma om någon av anställningarna vid Arkitekt högskolan har skett i enlighet med ovan angivna lagregleringar eller i enlighet med universitetets anställningsordning.

Anställning som gästlärare

Som framgår av anställningsordningen för Umeå universitet finns det en möjlighet för universitetet att anställa gästlektorer. Enligt uppgift finns det anställda, t.ex. AA, som har en sådan anställning, men som inte har en grundanställning vid ett annat universitet. Detta strider i så fall mot universitetets anställningsordning.

Utfärdande av anställningsintyg

Enligt 6 c § lagen om anställningsskydd (1982:80), LAS, är arbetsgivaren skyldig att utfärda ett intyg om anställningen av vilket vissa angivna villkor om anställningen ska framgå. Eftersom SULF inte har kunnat erhålla några uppgifter om detta från universitetet måste slutsatsen bli att sådana intyg inte har utfärdats vid Arkitekt-högskolan.

Sammanfattning

SULF värnar om verksamheten vid Arkitekt-högskolan och anser att den måste bedrivas i enlighet dels med de krav som ställdes upp i samband med att universitetet erhöll rätt att utfärda arkitektexamen, och dels i enlighet med de bestämmelser som finns för statliga myndigheter.

Vid sin genomgång av Arkitekt-högskolans verksamhet kan SULF inte finna annat än att Arkitekt-högskolans rektor, som högste ansvarig för verksamheten vid skolan, systematiskt bryter mot såväl lag som förordningar som mot universitetets interna bestämmelser.

UKÄ:s remiss till Umeå universitet

UKÄ har remitterat ärendet till Umeå universitet. I remissen angav ämbetet i huvudsak följande.

1. I anmälan anges bl.a. att vid ett flertal anställningar vid Arkitekt-högskolan har bestämmelsen i 6 § anställningsförordningen inte följts.

UKÄ önskar att Umeå universitet kommenterar om anställningarna av BB, CC, DD, EE, FF, GG, HH, II, JJ, KK, LL och AA, har utlysts i enlighet med 6 § anställningsförordningen. Om inte, ange skälen till det.

2. I anmälan hävdas att ett antal anställda vid Arkitekt-högskolan har anställts utan att något anslag om anställningsbeslut lämnats på universitetets anslagstavla och att detta är i strid med 7 § anställningsförordningen.

UKÄ önskar att Umeå universitet redogör för hur universitetet lämnat information på myndighetens anslagstavla om att anställa de aktuella lärarna. Om information inte lämnats, ange skälen till det. Universitetet ombeds att bifoga de anställningsbeslut som har fattats för dessa personer.

3. I anmälan anges att Umeå universitet den 13 december 2011 har fastställt en anställningsordning för universitetet där det anges hur rekryteringsprocessen ska gå till. I anmälan hävdas att denna rekryteringsprocess inte har följts vid Arkitekt-högskolan.

I 2 kap. 2 § punkten 9 HF anges att styrelsen ska besluta om en anställningsordning. UKÄ önskar att Umeå universitet kommenterar anmälarnas påstående och redogör för hur rekryteringsprocessen går till vid Arkitekt-högskolan och om den följer universitetets anställningsordning. Universitetet ombeds att bifoga den gällande anställningsordningen.

4. I anmälan påpekas att vid tillsättning av lärare ska en myndighet följa reglerna om förtjänst och skicklighet som anges i regeringsformen och LOA. När SULF eftersökt handlingar i anställningsärendena för BB, CC, DD, EE, FF, GG, HH, II, JJ, KK, LL och AA har universitetet gett besked om att de efterfrågade handlingarna inte funnits. SULF har anfört att när det inte finns några underlag vid en anställning är det omöjligt att bedöma om anställningarna vid Arkitekt-högskolan har skett i enlighet med regeringsformen, LOA och universitetets anställningsordning.

UKÄ önskar att Umeå universitet kommenterar vad anmälarna har anfört och bifogar eventuellt underlag som stöd för universitetets redovisning.

5. I anmälan anges att enligt universitetets anställningsordning finns det möjlighet för universitetet att anställa gästlektorer. I anställningsordningen anges att en gästlektor ska ha sin grundanställning som lektor eller motsvarande vid ett annat svenskt eller utländskt universitet eller motsvarande. Enligt SULF finns det anställda, t.ex. AA, som har en anställning som gästlektor men som inte har en grundanställning vid ett annat lärosäte. SULF anser att detta är ett brott mot universitetets anställningsordning.

UKÄ önskar att Umeå universitet kommenterar uppgiften om att AA har en anställning som gästlektor men inte en grundanställning vid ett annat lärosäte. Umeå universitet ombeds vidare att redogöra för om det vid Arkitekt-högskolan förekommer att personer som har en anställning som gästlektor inte har en grundanställning vid ett annat lärosäte.

6. I anmälan påpekas att enligt 6 c § LAS är en arbetsgivare skyldig att utfärda ett intyg om anställningen där det anges vissa villkor. SULF drar slutsatsen att eftersom förbundet har begärt, men inte fått några sådana uppgifter från universitetet, har några sådana intyg inte utfärdats vid Arkitekt-högskolan. UKÄ önskar att Umeå universitet kommenterar vad anmälarna har anfört.
7. I anmälan anges att fyra personer som är anställda vid ett engelskt företag, Public Works Group, deltar i utbildningen och att Umeå universitet i ett yttrande i ett överklagat ärende om brott mot återanställning har uppgett att det förekommer ”anlitande av juridisk person för undervisning”.

I 4 kap. 1 § högskoleförordningen anges att lärare anställs av högskolan. Umeå universitet ombeds att redogöra för om det har förekommit att personer som inte har anställts av universitetet har arbetat som lärare vid Arkitekt högskolan.

Umeå universitets svar på UKÄ:s remiss

Umeå universitet har kommit in till UKÄ med ett yttrande och angett bl.a. följande.

Tillfälliga undervisningsuppdrag

Universitetets utbildningsverksamhet genomförs med nyttjande av vid universitetet anställd personal. Den som bemannas att utföra undervisning ska vara anställd vid universitetet i egenskap av fysisk person och med anställning som lärare enligt högskoleförordningen och universitetets lokala anställningsordning. Vid examination och myndighetsutövning är det ett krav att dessa arbetsuppgifter utförs av vid myndigheten anställda, jämför 6 kap. 18 § andra stycket högskoleförordningen.

I vissa kurser krävs dock särskild sakkunskap av en sådan art som inte finns att tillgå bland ordinarie personal vid universitetet och inte heller går att tillhandahålla kontinuerligt genom anställd personal. Det kan handla om att den särskilda sakkunskapen förutsätter aktiv medverkan i näringslivet, stark förankring inom professionen eller etablering i praktisk yrkesverksamhet utanför universitetet. Behov av sådan särskild sakkunskap gör sig särskilt gällande inom yrkesutbildningar samt utbildningar på konstnärlig grund.

Undantagsvis är det således nödvändigt, ändamålsenligt och effektivt att komplettera de anställdas kompetens genom att lägga en del undervisningsuppgifter på externa resurser. I första hand utförs sådana uppdrag av fysiska personer, som anställs mot timarvode och i undantagsfall genom köp av undervisningstjänster från juridiska personer. Vare sig myndighetsutövande uppgifter eller examination kan dock läggas på sådana externa resurser – dessa arbetsuppgifter är förbehållna universitetets ordinarie anställda. Uppdragen avser undervisningstjänster av kortvarig och tillfällig natur eller uppdrag där särskild sakkunskap behövs.

Vid köp av undervisningstjänster måste naturligtvis jävsregler, upphandlingslagstiftning och arbetsrättsliga regler med mera iakttas.

Pedagogiskt samarbetsprojekt

Arkitekt högskolan bedriver ett samarbetsprojekt med Interactive Institute Swedish ICT, kallat DTST (Design Tools for Social Transformation). Projektet syftar bl.a. till att utveckla ny kunskap samt nya metoder och verktyg för konstnärlig och pedagogisk forskning samt nya modeller inom arkitektur- och designutbildningar. Inom ramen för projektet genomförs i samverkan mellan studenter, lärare och forskare vid Arkitekt-

högskolan bl.a. aktiviteter med fokus på den pedagogiska och konstnärliga processen, exempelvis fältstudier i undervisningssituationer.

Universitetskanslersämbetets frågeställningar

Umeå universitet har utifrån UKÄ:s frågeställningar anfört bl.a. följande.

1. *Har anställningarna av de personer som angivits under denna frågepunkt utlysts i enlighet med 6 § anställningsförordningen?*

DD, FF samt AA har innehaft anställning vid Arkitekt högskolan. Anställningarna har avsett tillfälliga undervisningsuppdrag för att erhålla sådan särskild sakkunskap som inte funnits att tillgå bland universitetets ordinarie personal. Anställningarna har skett genom timarvodering och har inte överstigit två månader. Då fråga varit om kortvariga, tillfälliga behov av särskild sakkunskap, med timarvodering, har information enligt 6 § anställningsförordningen inte skett. Denna lapsus avseende arvoderingar som inte överstiger två månader har numera uppmärksammats och en process för att tillgodose kravet på information enligt 6 § anställningsförordningen även vid anställningar av denna art och omfattning har nu införts vid universitetet.

EE, GG, HH, II, JJ, KK och LL har haft tillfälliga undervisningsuppdrag vid Arkitekt högskolan genom köp av undervisningstjänster av juridisk person.

Inom ramen för samarbetsprojektet DTST har Interactive Institute Sweden ICT:s medarbetare BB, CC, DD, FF och HH genomfört aktiviteter vid undervisning vid Arkitekt högskolan och därmed närvarat vid sådan undervisning som bedrivits vid Arkitekt högskolan.

Då vare sig köp av undervisningstjänster av juridisk person eller närvaro inom ramen för samarbetsprojekt har inneburit att något anställningsförhållande uppkommit mellan den enskilde och Arkitekt högskolan är inte anställningsförordningens regler tillämpliga. Någon skyldighet att ge information enligt 6 § anställningsförordningen i dessa fall föreligger således inte.

2. *Har universitetet lämnat information på myndighetens anslagstavla om att anställa de aktuella lärarna?*

Av de personer som angetts i SULF:s anmälan har följande haft eller fortfarande har anställning vid Arkitekt högskolan som beräknats överstiga sex månader: MM, NN, OO, PP, QQ, RR, SS, TT och UU. Information om universitetets beslut i dessa ärenden har lämnats på universitetets anslagstavla.

Övriga personer har på sätt som redogjorts för ovan överhuvudtaget inte innehaft någon anställning vid universitetet eller innehaft en anställning som understigit sex månader varför skyldighet att lämna sådan information inte förelegat. Det senare förhållandet gäller även VV som hade ett tillfälligt undervisningsuppdrag under perioden 9 mars–22 mars 2016, för vilket hon arvoderades.

3. *Har rekryteringsprocessen som anges i universitetets anställningsordning följts när rekryteringar skett vid Arkitekt högskolan samt hur går rekryteringsprocessen till vid högskolan?*

Arkitekt högskolan har att följa den av universitetsstyrelsen beslutade anställningsordningen vid anställning av lärare, liksom det övriga regelverk som gäller för anställning av teknisk administrativ personal. Arkitekt högskolan följer dessa regler i sina rekryteringsprocesser och anställningar av lärare.

Då SULF inte redogjort för på vilket sätt de anser att Arkitekt högskolan inte följer den i anställningsordningen angivna rekryteringsprocessen och därmed brutit mot densamma kan inte Umeå universitet kommentera deras påstående med mera än att, så vitt universitetet vet, påståendet är felaktigt.

Utöver anställningsordningen kan ytterligare information om hur rekryteringsprocessen genomförs vid Umeå universitet återfinnas på <https://www.aurora.umu.se/stod-och-service/fordjupningar/fordjupningsomrade/fordjupning-personalfragor/rekrytering-och-anstallning/>.

4. *Har rekryteringen av vissa angivna anställningar följt reglerna i regeringsformen, LOA samt universitetets anställningsordning?*

Av de under denna punkt uppräknade personerna är det endast DD, FF samt AA som innehaft någon anställning, och det i form av tillfälliga undervisningsuppdrag med arvodering. Universitetets anställningsordning omfattar endast lärarbefattningar och är alltså inte tillämplig på dessa arvoderingar. Regeringsformens och LOA:s anställningsregler har i tillämpliga delar följts. Underlagen för dessa arvoderingar har SULF erhållit i samband med sin förfrågan.

När SULF efterfrågade anställningshandlingarna avseende övriga angivna personer saknades naturligtvis sådana handlingar eftersom dessa personer inte var, och inte hade varit, anställda vid Arkitekt högskolan. Att något anställ-

ningsförhållande inte förelegat avseende dessa personer innebär även att angivet regelverk inte är tillämpligt.

5. *Har AA haft anställning som gästlektor utan att ha någon grundanställning vid annat lärosäte? Förekommer det vid Arkitekt högskolan att personer får anställning som gästlektor utan att ha en grundanställning vid annat lärosäte?*

AA har inte innehaft någon anställning som gästlektor vid Arkitekt högskolan. AA anlätades under höstterminen 2015 för tillfälliga undervisningsuppdrag och anställdes för det mot timarvode. Underlagen för denna arvodering har SULF erhållit från Umeå universitet. Var SULF fått uppfattningen om att AA anställts som gästlektor kan inte universitetet förstå.

De gästprofessorer som varit anställda vid Arkitekt högskolan, bl.a. QQ, har innehaft professurer vid andra lärosäten.

6. *Utfärdas intyg om anställning enligt 6 c § lagen om anställningsskydd vid anställningar vid Arkitekt högskolan?*

Ett skriftligt bevis om anställning med information om villkoren för anställningen ska enligt 6 c § LAS ges till arbetstagaren senast en månad efter det att arbetstagaren börjar arbeta. Om anställningstiden är kortare än tre veckor föreligger inte sådan skyldighet.

SULF har från universitetet begärt att få ut anställningsbevis för personer som antingen inte varit anställda vid universitetet eller som innehaft arvoderade timanställningar vars anställningstid varit kortare än tre veckor. Några sådana handlingar har således inte existerat hos universitetet och SULF:s begäran har därför inte kunnat tillmötesgå i dessa avseenden.

Umeå universitet, inklusive Arkitekt högskolan, utfärdar skriftliga anställningsbevis för samtliga anställningar där skyldighet att utfärda anställningsbevis föreligger.

7. *Har personer som inte anställts av universitetet arbetat som lärare vid Arkitekt högskolan, jämför 4 kap 1 § högskoleförordningen?*

Av 3 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434), HL, framgår att det för utbildning och forskning ska finnas professorer och lektorer anställda som lärare vid skolan. Av 4 kap. 1 § HF framgår att lärare anställs av högskolan.

Det föreligger således ett krav på att det ska finnas anställda professorer och lektorer vid universitet och högskolor. Dessa bildar kärnan i lärarkåren. Vilka kategorier av lärare som ska finnas anställda utöver professorer och lektorer bestämmer lärosätet själv.

Av dessa stadganden kan indirekt utläsas ett krav på att undervisningsverksamhet vid lärosäten i huvudsak ska bedrivas av anställda lärare. Av stadgandena kan dock inte utläsas något förbud mot att personer som inte är anställda lärare i särskilda fall bedriver undervisning. Tvärtom – i vissa fall är det nödvändigt, ändamålsenligt och effektivt att komplettera de anställdas kompetens med externa resursers särskilda sakkunskap. I sådana fall där det krävs särskild sakkunskap av en sådan art som inte finns att tillgå bland ordinarie personal vid universitetet och inte heller går att tillhandahålla kontinuerligt genom anställd personal behöver externa resurser delta i undervisningsverksamheten. Inom läkarutbildningen har behovet av sådan särskild kompetens i form av klinisk erfarenhet till och med lett till lagstiftning som innebär en skyldighet för landstingsanställda specialistutbildade läkare vid upplåtta enheter att ombesörja undervisning inom läkarutbildningen, se lag (1982:764) om vissa anställningar som läkare vid upplåtta enheter, m.m.

Vid Arkitekt högskolan har då behov av särskild sakkunskap förelegat undervisning genomförts av personer som inte innehaft anställning som lärare vid universitetet. Viktigt att notera är att dessa personer inte fått utföra examinerande uppgifter eller andra myndighetsutövande uppgifter. Detta förhållande kan inte anses strida mot högskolelagens och högskoleförordningens regler.

Sammanfattande synpunkter från universitetet

Umeå universitet menar att SULF saknar fog för de synpunkter de framfört i sin anmälan till UKÄ. Många av förbundets synpunkter bygger på förhastade slutsatser utifrån bristfälligt underlag. SULF gav inte heller Umeå universitet någon möjlighet att bemöta de slutsatser förbundet dragit innan anmälan gavs in till ämbetet. En sådan möjlighet till bemötande hade inneburit att flertalet av SULF:s missuppfattningar hade kunnat redas ut och att skäl för anmälan inte längre hade förelegat.

Umeå universitet har inte brutit mot de bestämmelser SULF pekar på i sin anmälan. Universitetet har i sin anställningsordning – och i sin reglering av övriga anställningar – ett regelverk som följer och förstärker regeringsformens, LOA:s och anställningsförordningens krav på objektivitet och saklighet, transparens och förutsägbarhet samt effektivitet och service. Efterlevnaden av detta regelverk är gott vid Umeå universitet.

SULF har uttryckt en oro över att Arkitekt högskolan inte bedriver sin utbildning utifrån de förutsättningar som gav Umeå universitet rätt att utfärda arkitektexamen.

Universitetet noterar därvidlag att ett bibehållande av rätten att utfärda examen inte förutsätter att utbildningen bedrivs exakt utifrån de förutsättningar och förhållanden som gällde vid tidpunkten då examensrätten gavs. Universitetet vill därutöver peka på att vid den nationella kvalitetsutvärdering av arkitektur, landskapsarkitektur och närliggande huvudområden som UKÄ genomförde 2013, erhöll Umeå universitetet omdömet hög kvalitet för såväl den konstnärliga kandidatexamen som den konstnärliga masterexamen i arkitektur.

SULF:s kompletterande yttrande

SULF har kommit in med ett kompletterande yttrande, inklusive bilagor. I yttrandet anför förbundet bl.a. följande.

UKÄ:s kvalitetsutvärdering

Ett av skälen till att SULF önskar att UKÄ ska granska utbildningen är att den har förändrats i grunden och, såvitt förbundet kan avgöra, inte uppfyller de formella krav som kan ställas på en statlig verksamhet. SULF redogör också nedanför för de särskilda omständigheter som förbundet anser att UKÄ bör uppmärksamma.

Tillfälliga undervisningsuppdrag

Universitetet har anfört att jävsregler, upphandlingslagstiftning och arbetsrättsliga regler måste iaktas. SULF kan konstatera att universitetet anger att vissa regler måste iaktas men att universitetet inte anger hur detta har gått till. Såvitt förbundet kunnat utreda har någon upphandling inte skett av undervisningstjänster av juridisk person vid Arkitekthögskolan.

Utöver tidigare nämnda personer synes ytterligare två personer kontinuerligt arbeta vid högskolan, nämligen CC och BB.

Någon transparens vid övrig rekrytering har inte heller förekommit varför det för SULF verkar som om jävsreglerna inte har följts. Det gäller CC, som är gift med UU, samt FF och BB som är före detta assistenter till UU. Varför dessa har uppdrag eller har anställts vid Arkitekthögskolan har inte beslutats eller beretts i ett transparent förfarande varför förbundet ställer sig frågan om detta inte är ett jävsförhållande.

SULF vill framhålla att det varit omöjligt att få fram vissa uppgifter om de lärare som varit verksamma vid Arkitekthögskolan. Universitetets personalfunktion har inte ens haft kännedom om vilka som varit anställda vid Arkitekthögskolan. De som varit anställda eller på annat sätt varit engagerade i undervisningen bör ha erhållit lön eller annan ersättning för detta. Hur ersättning har utbetalats har inte redovisats till SULF och detta framgår inte heller av universitetets yttrande.

Universitetet har angett att de anställningar som innehafts av DD, FF och AA, har varit kortvariga och avsett tillfälliga undervisningsuppdrag. Dessa personer har

innehaft uppdrag eller anställningar under en längre tid som har fortgått oavbrutet. Trots detta har anställningarna inte lysts ut eller anslagits.

Enligt uppgift påbörjade FF sin anställning, eller uppdrag, vid Arkitekt högskolan i oktober 2015 och undervisade då på Mastersprogrammet. Hon har sedan, såvitt SULF kunnat utröna, kontinuerligt arbetat vid Arkitekt högskolan som ordinarie lärare. Hennes anställning bör därför ha utannonserats på sedvanligt sätt redan inför första anställningen.

DD började i januari 2016 och har sedan arbetat vid Arkitekt högskolan som ordinarie undervisande lärare och inte med särskilda uppdrag. Hon har sänt ut information till studenterna där det framgår att hon har insyn i deras arbete, att hon ingår i gruppen examinatorer samt att hon är ansvarig för examinationsarbetet. Detta är ett uppdrag som i normalfallet är ett uppdrag för en studierektor eller kursansvarig och inte för någon som gör tillfälliga arbetsuppgifter eller närvarat vid aktiviteter som bedrivits vid skolan. Enligt högskoleförordningen är det enbart lärare som får examinera.

AA undervisade under hösten 2015 bland annat som ansvarig för en tre veckor lång workshop som omfattade samtliga studenter vid skolan i september 2015. Han har, enligt de uppgifter SULF har kunnat få tillgång till, sedan dess kontinuerligt arbetat vid skolan som lärare.

Universitetet påstår också att VV haft ett tillfälligt undervisningsuppdrag en kortare tid i mars 2016. "VV" har dock varit inlagd som deltagare i examination såväl den 24 maj som 25 maj 2016. Hon står också som Cc i mejl. Dessutom anges hon som lärare i skrivelse från DD. Eftersom hon i maj ingick i en examinationsgrupp torde hon ha utfört arbetsuppgifter utöver de som angivits i universitetets yttrande. De uppgifter som framförts i universitetets yttrande angående VV kan därför inte vara korrekta. SULF har inte heller här kunnat vidimera dessa uppgifter utifrån vilken ersättning hon har erhållit då hon inte finns i universitetets lönesystem.

Sammanfattningsvis kan i denna del konstaterats att de angivna lärarna synes ha anställts utan utlysning, att det inte varit fråga om kortvariga anställningar och att samtliga tre lärare nu fortsatt är anställda vid universitetet. Detta gäller även för VV.

SULF har även anfört följande.

Intyg om anställning

Vad gäller utfärdandet av intyg om anställning finns det, som SULF visat, anställningar som har förelegat under en längre tid och inte enbart under den tid som universitetet angett. Universitetet borde därför ha utfärdat sådana intyg.

Juridisk person

Vad gäller sakkunskapen från den juridiska personen Public Works har SULF uppfattat saken på följande sätt. I Storbritannien är titeln arkitekt en skyddad yrkestitel. För att få använda den titeln måste man ha erhållit en mastersexamen samt arbetat minst två år som yrkesverksam arkitekt.

Såvitt förbundet kunnat se är möjligen enbart en av de personer med särskild sakkunskap som utfört uppgifter åt Arkitekt högskolan godkänd arkitekt. Hur personer som inte erhållit arkitektexamen och därefter heller inte har fullgjort sin praktik kan ha en särskild kunskap inom området ser förbundet som svårförståeligt, särskilt som det funnits lärare med långt bättre kvalifikationer som har haft företrädesrätt men som inte fått anställning vid högskolan.

För Public Works är det inte fråga om enstaka kurser. De har varit tydliga med att de inte avser att gå in tillfälligt utan att de enbart är intresserade av att kontinuerligt utföra arbetsuppgifter som "supervising tutors". Detta stöds bl.a. av ett mejl från JJ den 11 maj 2016 där han tackar för information om hur examination ska gå till men också frågar om han kan sända informationen vidare "to the external examiners for their briefings as well".

Examination

Som framgått av inlämnat material har DD delat in studenterna i UMA2 i olika grupper där de ska examineras tillsammans med så kallad juries. Detta stöds också av mejl från XX till bland annat JJ vid Public Works, som frågade om han kunde sända detta vidare till de externa examinatorerna.

Pedagogiskt samarbetsprojekt

Universitetet har framfört att det vid Arkitekt högskolan genomförs ett samarbetsprojekt med Interactive Institute Swedish ICT. SULF har försökt att få fram uppgifter om detta projekt. Såvitt SULF kan se finns det dock ingen information om projektet hos universitetet, Arkitekt högskolan eller institutet självt. SULF noterar också att universitetet i sitt yttrande angett att ett sådant samarbete pågår utan att närmare ange vad detta får för konsekvenser i föreliggande ärende.

Det enda som SULF har kunnat se är att lärare som anges komma från samarbetsprojektet utför sedvanliga läraruppgifter. Det gäller DD, BB, FF, CC och HH. De har utöver att de utfört läraruppgifter också organiserat undervisningen, såsom DD, samt deltagit i examination. Såvitt förbundet kunnat utröna har dessa personer inte utfört enskilda aktiviteter utan deltagit i sedvanlig undervisning, examination samt studieadministrativa åtgärder.

Sammanfattning

SULF har sammanfattningsvis kommit fram till följande slutsatser:

1. De angivna lärarna har inte haft tillfälliga undervisningsuppdrag utan har kontinuerligt deltagit i reguljär undervisning inklusive examination. Någon dokumentation som motsäger förbundets påståenden i denna del har inte redovisats av universitetet.
2. Flera av de lärare som universitetet angivit enbart har arbetat med tillfälliga undervisningsuppdrag och/eller haft kortfattade anställningar har arbetat längre tid än universitetet angett. Universitetet borde därför ha lämnat information om detta på sin anslagstavla.
3. Universitetet har hänvisat till att SULF inte redogjort för hur universitetet har brutit mot anställningsordningen, och att universitetet därför inte kan kommentera detta påstående. Om universitetet har följt sin anställningsordning borde det inte vara något problem för universitetet att redogöra för hur anställningsprocessen har sett ut.
4. Som SULF redogjort för ovan har ett antal personer varit delaktiga i undervisningen kontinuerligt och reguljärt.
5. AA har inte enbart haft tillfälliga undervisningsuppdrag utan är kontinuerligt verksam vid Arkitektshögskolan.
6. Då flera lärare haft längre anställningar så borde universitetet ha utfärdat intyg enligt 6 c § LAS.
7. Som framgår av SULF:s redovisning har en stor del av den reguljära undervisningen, inklusive examination, skett av icke anställda lärare.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Utgångspunkter för ämbetets granskning

UKÄ har bl.a. till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Detta gör ämbetet genom att granska om universitet och högskolor följer de bestämmelser som gäller för deras verksamhet. UKÄ är dock inte en domstol och kan inte hålla vittnesförhör eller värdera bevisning på det sätt som en domstol gör. Ämbetet utreder inte heller frågor som kan överprövas av en domstol eller av en annan myndighet.

Vidare avgör UKÄ vilka frågor som är av sådan betydelse att ämbetet bör uttala sig och vilka uppgifter som bör utredas vidare. UKÄ konstaterar att SULF har kommit in med ett kompletterande yttrande och bifogat nya handlingar. UKÄ anser dock att

innehållet i yttrandet och handlingarna inte är sådant att det är motiverat att ställa ytterligare frågor till Umeå universitet.

Undervisningen vid Arkitekt högskolan

Av Umeå universitets remissvar framgår att de personer som UKÄ har ställt frågor om kan delas in i tre kategorier:

- personer som inom ramen för samarbetsprojektet DTST har genomfört aktiviteter och närvarat vid undervisningen vid Arkitekt högskolan,
- personer med tillfälliga undervisningsuppdrag vid Arkitekt högskolan som anlitats genom köp av undervisningstjänster av juridisk person, och
- personer anställda vid Arkitekt högskolan med timarvodering.

I de följande avsnitten behandlar UKÄ dessa tre kategorier samt vissa av de invändningar SULF har haft mot vad Umeå universitet anfört.

Samarbetsprojektet DTST

SULF har anfört att personer som ingått i samarbetsprojektet har haft sedvanliga läraruppgifter och bl.a. bifogat e-postkonversationer till stöd för sin uppfattning. UKÄ anser dock att detta underlag inte utgör tillräckligt stöd för att hävda att Umeå universitet har brutit mot någon regel.

Köp av undervisningstjänster från juridisk person

Enligt 3 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434), HL, ska det för utbildning och forskning finnas professorer och lektorer anställda som lärare vid högskolorna. Vidare framgår det av 3 kap. 6 § HL bl.a. att om inte någonting annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen, bestämmer varje högskola själv vilka kategorier av lärare utöver professor och lektor som ska anställas där. I 4 kap. 1 § högskoleförordningen (1993:100), HF, anges att lärare anställs av högskolan.

Utgångspunkten i högskoleförfattningarna är att undervisningen ska bedrivas av personal som är anställd som lärare vid lärosätet. I högskoleförfattningarna finns det dock inte något förbud mot att universitet och högskolor anlitar juridiska personer för undervisningsändamål. UKÄ konstaterar att det kan uppstå situationer då det kan vara nödvändigt för ett lärosäte att köpa en undervisningstjänst från en juridisk person, t.ex. om det för enstaka undervisningsmoment finns ett behov av en särskild kompetens som inte kan tillhandahållas genom anställd personal. Köp av undervisningstjänster från juridisk person bör dock ske återhållsamt, eftersom det annars finns en risk att de regler som finns om lärare i högskoleförfattningarna kringgås. UKÄ anser att det ur kvalitetssynpunkt är viktigt att tillgången på lärare vid ett lärosäte präglas av stabilitet och varaktighet, samt att lärarna har vetenskaplig, pedagogisk och annan nödvändig kompetens för den undervisning som bedrivs på lärosätenas utbildningar.

Av utredningen framgår att Arkitekt högskolan vid Umeå universitet har köpt undervisningstjänster från juridisk person. Enligt universitetet har det gällt tillfälliga undervisningsuppdrag som utförts av personer med särskild sakkunskap. SULF har ifrågasatt detta och bl.a. gjort gällande att de personer som utfört dessa tjänster har haft undervisningsuppdrag under en längre tid. Vad SULF har anfört som stöd för sin uppfattning ger dock inte UKÄ anledning att ifrågasätta universitetets köp av undervisningstjänster av den aktuella juridiska personen.

Anställning med timarvodering

I 4 kap. 9 § HF anges följande. En anställning som lärare får tidsbegränsas enligt lagen (1982:80) om anställningsskydd, om det inte är fråga om anställning som professor, inbegripet adjungerad professor och gästprofessor, eller om inte annat anges i 12 b §. Därutöver gäller 10-12 a §§ i fråga om tidsbegränsning av en anställning.

UKÄ konstaterar att högskoleförfattningarna ger lärosätena ett utrymme att själva avgöra hur undervisningen ska bemannas med anställd personal. Samtidigt har regeringen i olika sammanhang uttalat att visstidsanställningarna inom högskolan bör minska (jfr prop. 2009/10:149, s. 73–74, och prop. 2016/17:50, s. 74–75). UKÄ anser mot denna bakgrund att ett lärosäte bör vara återhållsamt när det gäller användningen av korta tidsbegränsade anställningar inom undervisningen. Det finns annars, i likhet med vad som anförts ovan (under rubriken *Köp av undervisningstjänster från juridisk person*) en risk att de regler som finns för lärare i högskoleförfattningarna kringgås. Vidare anser UKÄ att det ur kvalitetssynpunkt är viktigt att tillgången på lärare vid ett lärosäte präglas av stabilitet, varaktighet och rätt kompetens.

Av utredningen framgår att några personer har varit anställda vid Arkitekt högskolan med timarvodering. Enligt universitetet har anställningarna avsett tillfälliga undervisningsuppdrag för personer med särskild sakkunskap som inte funnits att tillgå bland universitetets ordinarie personal. SULF har ifrågasatt universitetets uppgifter och bl.a. gjort gällande att dessa personer haft undervisningsuppdrag under en längre tid. Vad SULF har anfört utgör inte skäl för UKÄ att hävda att Umeå universitet brutit mot någon regel eller att vidta ytterligare utredningsåtgärder.

Examinationen

Det framgår av 6 kap. 18 § HF att ett betyg på en genomgången kurs ska beslutas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator). UKÄ har i rapporten *Rättssäker examination* (tredje upplagan), s. 31, uttalat bl.a. följande. Andra personer än de som har en anställning som lärare vid lärosätet kan inte utses till examinator. Examination kan inte heller överlämnas till företag eller enskilda näringsidkare.

Umeå universitet har i sitt remissvar till UKÄ uppgett att det inte har förekommit att andra personer än lärare utfört examinerande uppgifter. SULF har därefter, i sitt

kompletterande yttrande, gjort gällande att personer som inte innehaft en lärar-anställning har deltagit vid examinationer vid Arkitekt högskolan. SULF har även bifogat ytterligare handlingar.

UKÄ anser att de handlingar som SULF bifogat sitt kompletterande yttrande inte utgör ett tillräckligt underlag för att hävda att Umeå universitet brutit mot 6 kap. 18 § högskoleförordningen.

Information om anställning

Enligt 6 § första stycket anställningsförordningen (1994:373) ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. I tredje stycket samma bestämmelse anges att någon information inte behöver lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Umeå universitet har i sitt remissvar anfört bl.a. följande. Tre personer har varit anställda med timarvodering. Information enligt 6 § anställningsförordningen har inte lämnats. Denna lapsus avseende arvoderingar som inte överstiger två månader har uppmärksamats och en process för att tillgodose kravet på information enligt 6 § anställningsförordningen även vid anställningar av denna art och omfattning har nu införts vid universitetet. Enligt universitetet har regeringsformens och LOA:s anställningsregler i tillämpliga delar följts.

UKÄ konstaterar att Umeå universitet numera anser att information enligt 6 § anställningsförordningen skulle ha lämnats i dessa fall. Ämbetet konstaterar att lärosätet har vidtagit åtgärder för att tillgodose kravet på information i 6 § anställningsförordningen i fortsättningen och uttalar sig inte vidare i frågan.

Förutsättningarna för att utfärda arkitektexamen

SULF har hävdat att verksamheten vid Arkitekt högskolan bedrivs med anställda som inte uppfyller de krav som ställdes inför Högskoleverkets beslut att ge Umeå universitet tillstånd att utfärda arkitektexamen. Vad som har framkommit i detta ärende beträffande anställningar vid högskolan utgör dock inte tillräckliga skäl för att UKÄ ska utvärdera arkitektutbildningen vid Umeå universitet i särskild ordning. Ämbetet vidtar därför inga ytterligare åtgärder med anledning av vad SULF anfört.

Övrigt

SULF har också anfört att någon upphandling av undervisningstjänster inte har skett. Det är dock Konkurrensverket som utövar tillsyn över regelverket om offentlig upphandling. UKÄ kan därför inte uttala sig i denna del.

SULF har även i allmänna ordalag ifrågasatt om det förelegat jävsförhållanden vid rekryteringarna. Förbundet har dock inte utvecklat sitt påstående närmare. UKÄ

finner därför inte skäl att uttala sig eller vidta någon annan åtgärd när det gäller denna fråga.

Vad SULF anfört i övrigt föranleder inga åtgärder eller uttalanden av UKÄ.

Med dessa besked avslutar UKÄ ärendet.

Beslut i ärendet har tagits av generaldirektören Anders Söderholm efter föredragning av verksjuristen Lina Kelly Smed i närvaro av kommunikationschefen Agneta Rolfer, chefsjuristen Christian Sjöstrand och strategi- och planeringsansvarige Per Westman. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Viveka Persson deltagit.

Anders Söderholm

Lina Kelly Smed

Kopia till:
Sveriges universitetslärare och forskare, SULF